

ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ: АКОРД П'ЯТИЙ

Валентина БЕНЕРА, доктор педагогічних наук, професор

Розділ «Розвиток відкритого освітньо-виховного середовища» став пріоритетним для наукових пошуків науковців нашої академії. Проблема «Обдарованість у психолого-педагогічних дослідженнях» вирішує професор кафедри педагогіки та психології нашої академії О.О.Безносюк у співавторстві з педагогом-практиком Петропавлівсько-Борщагівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Н.В.Тодавчич. Автори обґрунтовують психологічні основи всіх видів обдарованості: духовний розвиток (сфера цінностей), психічний розвиток (сфера самосвідомості), інтелектуальна зрілість (сфера інтелектуального опанування дійсності). Проректор академії з навчальної роботи, доцент М.Б.Боднар на основі аналізу проблеми «Вплив етнічної ідентифікації на шляхи життєздійснення особистості» стверджує, що в незалежній Україні працюють механізми докорінних змін у масовій етнопсихологічній свідомості, зокрема, розпочалася поступова реідентифікація та демаргіналізація особистостей; відбуваються суттєві зміни в масовій етнопсихологічній свідомості, що розширює можливості усвідомлення цінностей етносоціальної культури та самореалізації особистості. Професор Глухівського НПУ імені Олександра Довженка Л.В.Артемова характеризує «Принцип природовідповідності у сучасному розвитку немовлят», який, на думку науковця, передбачає успішний розвиток дитини за умови розуміння та забезпечення її природних потреб і психолого-сенсорних можливостей. «Творчий доробок і педагогічна практика І. Падалка та Р. Лісовського в мистецькій освіті початку ХХ століття» досліджує аспірантка Криворізького ДПУ О.В.Большанина.

Доктор медичних наук, професор кафедри біології, екології та методик їх навчання нашої академії В.М.Василіук висвітлює тему «Здоров'язбережувальна компетентність як важлива складова професійної компетентності сучасного педагога» і стверджує, що ставлення до свого здоров'я, розвиток здоров'язберігаючих компетентностей педагога забезпечує високий рівень реального здоров'я, озброює необхідним багажем знань, умінь і навичок, необхідних для дотримання принципів здорового способу життя та виховання в учнів високої культури здоров'я. «Сучасний стан підготовки майбутніх соціальних працівників до соціалізації дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, у закладах вищої освіти України» аналізує викладач нашого фахового коледжу О.М.Галан. Аспірантка А.В.Жданкіна темою дослідження обрала «Патріотичне виховання молоді як педагогічну проблему сучасності» і приходять до висновку, що підґрунтям такої проблеми виступають розбіжності між вимогами до патріотичного виховання учнів та існуючими умовами, методами, технологіями його повноцінної реалізації. «Роль авторитету викладача у формуванні особистості студента» доцент кафедри педагогіки Криворізького ДПУ Н.І.Зеленкова визначає таким чином: важливе значення має сама постать викладача як суб'єкта освітнього процесу, його професійна компетентність, володіння предметом і ефективною методикою викладання, його імідж, авторитет і педагогічний такт.

Спеціальну професійну тему «Інформаційні засоби реалізації маніпуляцій кінцівкою у тварин і людини» запропонував доктор біологічних наук, професор М.М.Льшенко. Доцент кафедри педагогіки та психології Л.М.Кравець спільно з магістринею Д.В. Гаврилюк аналізують «Виховне середовище в закладах освіти в умовах дистанційного навчання». Вони переконують, що формат карантинного навчання додає нових форм роботи: організація активу класу дистанційно, використання соцмереж для виховної роботи, проведення виховних заходів у режимі онлайн, налагодження взаємодії в системі «вчитель-учень-батьки». Науковець Київського НУ імені Тараса Шевченка Л.В.Кругленко досліджує «Відображення проблем полікультурної освіти у вітчизняному дисертаційному дискурсі» і приходять до висновку, що на сьогодні історико-педагогічний аспект розвитку ідей полікультурності торкається переважно питань зарубіжного освітнього досвіду, а вітчизняний досвід висвітлюється з акцентом на регіональний підхід. «Формування гендерної культури молодших школярів» стало предметом вивчення для аспірантки Криворізького ДПУ А.Ю. Ланецької, яка свою роботу закінчує тезою: від цілеспрямованого формування гендерної культури дітей «залежить, якою жінкою стане дівчинка та яким чоловіком виросте хлопчик». Викладачі нашого фахового коледжу Л.О.Мишаківська та Н.В.Сербай охарактеризували «Аналіз дитячих малюнків як метод дослідження дитячої психіки» і вважають, що дитячі малюнки відображають їх реакцію на відомі та доступні їм життєві процеси, на діяльність дорослих, і в підсумку стають оригінальними документами свого часу.

Магістрантка Криворізького ДПУ І.В.Никитюк обрала достатньо тривожну проблематику «Протидія насильству: гендерні аспекти сучасної освіти». Авторка вказує на прямий зв'язок між вітчизняною освітньою нормативною базою щодо булінгу та Стамбульською конвенцією, яка має бути залучена до освітнього контенту через спеціальне навчання всіх суб'єктів освітнього процесу з питань протидії булінгу, зокрема, за гендерною ознакою. До дотичної проблематики звертається її колега, аспірантка Д.І.Шумська. У статті «Гендерна освіта: стан проблеми у науково-педагогічному дискурсі» вона наголошує: для того, щоб людина була всебічно обізнаною у гендерно зорієнтованому світі, їй необхідно оволодіти знан-

нями щодо гендерних стереотипів, питань та проблем цієї сфери. Аспірант цього ж вищого закладу освіти Я.В.Пристапа висвітлює «Актуальні тенденції розвитку природничої освіти», де вказує, що такі тенденції спрямовані на врахування змін у потребах людини як особистості та на забезпечення конкурентоспроможності фахівців-природознавців на ринку праці через формування необхідних компетентностей. Наші науково-педагогічні працівники, доцент С.Б.Шабага, кандидат технічних наук Р.Т.Гарматюк, аспірант М.М.Панчук і вчитель Тишківського НВК (Івано-Франківська область) В.Б.Шабага працювали над тематикою «Технічна творчість, винахідництво і раціоналізаторство у виробничій діяльності». Вони дали характеристику всім згаданим видам творчої діяльності, висвітлили низку конкретних питань і практичних аспектів проблематики. Молодий науковець, аспірант П.М.Яловський описує «Освітнє середовище закладу вищої освіти як чинник формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва». В його тлумаченні, освітнє середовище – це сукупність факторів, які обумовлюють ефективність фахової підготовки здобувачів вищої музично-педагогічної освіти, забезпечують їх творче самовираження та особистісний розвиток.

Над проблематикою «Компетентнісного підходу у проектуванні та впровадженні інноваційних освітніх технологій» активно працюють наші науковці та представники інших науково-освітніх інституцій. Доцент кафедри теоретико-біологічних основ фізичного виховання В.І.Банах обрав тему «Комп'ютерні технології в системі фізичного виховання закладів вищої освіти». Він акцентує, що використання програмних продуктів дозволяє здійснювати особистісний підхід і індивідуалізувати процес фізичного виховання студентської молоді, надати йому характеру цілеспрямованого процесу пізнання та формувати мотиваційно-ціннісне ставлення до фізкультурно-оздоровчих занять. «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього фахівця під час дистанційного навчання» привабило науковця Криворізького ДПУ І.А.Волощук. Стаття завершується висновком: «Якись фахової підготовки майбутнього вчителя залежить від багатьох чинників, серед яких важливе місце належить використанню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання».

Науково-педагогічні працівники кафедри біології, екології та методик їх навчання нашої академії А.М.Тура та О.В.Гурська висвітлюють «Особливості навчання біології з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у Новій українській школі» і підкреслюють, що таке навчання має ряд переваг: активізація сприйняття матеріалу учнями, підвищення їх зацікавленості в оволодінні предметом, індивідуалізація знання, розвиток творчих здібностей, створення умов для самостійної роботи, мінімізація непродуктивної праці учня, застосування новітніх засобів щодо посилення мотивації навчання. Наша аспірантка О.О.Зіза в науковій розвідці «Особливості реалізації компетентнісного підходу в умовах формування мисленнєвої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва» стверджує, що впровадження такого підходу до формування музичного мислення учителів-музикознавців є важливим етапом поглиблення музичної освіченості загалом. Викладач кафедри іноземних мов Національного медуніверситету імені Ю.О.Богомольця Т.В.Коломієць повідомляє про «Досвід впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в дистанційну освіту (на прикладі НМУ ім. О.О. Богомольця)» і на цій основі приходять до висновку про необхідність постійного вдосконалення ІКТ в дистанційній освіті як комплексу новітніх освітніх технологій шляхом використання сучасних освітніх платформ, якісного методичного наповнення Інтернет-ресурсів, запровадження ефективної системи оцінювання та контролю якості навчання.

Тандем науковців Харківського національного університету, професор Г.В.Красильникова і доцент С.Р.Красильников розробляють тему «Реалізація освітнього процесу в умовах пандемії на базі комп'ютерних і цифрових технологій», де наголошують, що нові підходи до підготовки фахівців вимагають змін в організації освітнього процесу, оновлення форм і методів комунікації викладача і студента. Завідувач кафедри педагогіки та психології нашої академії, доцент В.В.Терпелюк у співавторстві з доцентом Волинського НУ імені Лесі Українки І.Б.Кузавою висвітлюють «Формування базових компетентностей майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти засобами інноваційних технологій» і вважають, що використання ІКТ сприяє поглибленню і розширенню сфери пізнавальної діяльності студентів, створює атмосферу мотивованого і творчого навчання. «Сучасні методи розвитку вокальних компетенцій студентів мистецьких факультетів на прикладі вітчизняного та зарубіжного досвідів» розглядає науковець кафедри мистецьких дисциплін і методик їх викладання О.А.Пущик, яка стверджує: розвиток вокальної майстерності виконавців вимагає від них володіння різними співочими техніками і манерами, уміння знаходити відповідний стиль.

Є серед авторів Збірника і представники загальноосвітньої школи: вчителька англійської мови Славутської ЗОШ І-ІІІ ступенів №1 Л.Г.Свідницька запропонувала наукову розвідку «Семантизація лексичних одиниць на уроках іноземної мови». Педагог-практик підкреслює, що

існують різні практики семантизації лексики, але всі вони мають свої переваги та навчальні наслідки, тому остаточний вибір способу презентації лексичних одиниць залишається за вчителем. Доктор історичних наук, завідувач кафедри історії та методики її навчання, професор І.Б.Скакальська аналізує проблему «Комунікація викладача та здобувача як засіб ефективної передачі інформації в умовах дистанційного навчання», і надважливими освітніми навиками ХХІ століття називає вміння комунікувати онлайн, ефективно працювати на відстані, розумітися на новітніх технологіях, володіти належним рівнем медіаграмотності. «Використання сучасних інноваційних методів у професійній підготовці майбутніх педагогів в умовах магістратури» привернуло увагу доцентки кафедри педагогіки Криворізького ДПУ С.М.Щербини, який підкреслює, що методи, засоби та форми інноваційної діяльності виступають інструментом засвоєння нових знань, стимулюють пізнавальний інтерес і стають інструментарієм удосконалення навчальної діяльності студента.

У розділі «Принцип автономії в управлінні закладом вищої освіти» увага науковців зосереджена на проблемах функціонування університету як особливого типу вищої навчальної інституції. Доктор педагогічних наук, завідувач кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського НПУ імені В.Г.Короленка, доцент В.М.Мокляк зупинився на проблемі «Категорія «ідея університету» в предметному полі педагогіки вищої школи». Науковець трактує поняття «ідея університету» як синтез комплексу знань і уявлень про університет: мети, завдань, принципів, структури, функцій, внутрішніх і зовнішніх відносин, місця та ролі в суспільстві на певному конкретно-історичному етапі. Тематику продовжує аспірантка Криворізького ДПУ О.О.Поляковська в дослідженні «Дистанційна інтернаціоналізація як компонент стратегії сучасного університету», де визнає, що розвиток інформаційних технологій та умов пандемії останніх років значною мірою вплинули на процеси інтернаціоналізації у вищій освіті, змінивши її форми та функції, тому стратегія розвитку сучасного університету потребує переосмислення та врахування нових форм інтернаціоналізації.

«Неформальна та інформальна освіта як ресурс розвитку особистості» – заключний розділ Збірника. Його відкриває стаття нашого науковця, доктора педагогічних наук, професора В.Є.Бенери «Інформальна освіта як ресурс професійного розвитку майбутнього педагога». Інформальна освіта, тлумачить науковець, виступає як вікно можливостей розвитку компетентностей, що можуть допомогти майбутньому педагогу в пошуку його ідентичності із професією та успішній самореалізації. В цьому імперативи зміщуються на самостійність навчання, причому не стільки на отримання певної суми нових знань, скільки на вдосконалення знань і навичок, вже здобутих індивідом. А в підсумку, запровадження індивідуального наглядного супроводу особистості майбутнього педагога в умовах інформальної освіти, поряд із формальною, сприятиме результативній його соціалізації, набуттю нових професійних і соціальних компетентностей, стратегії самонавчання, здатності успішно самореалізуватися та автономно навчатися упродовж життя. Дотичну тематику розробляє доцент кафедри історії та методики її навчання нашої академії Л.К.Грицюк, яка досліджує «Необхідність та виклики неформальної освіти в Україні». Вона звертає увагу на позитивне значення неформальної освіти, як такої, що багатьма показниками доповнює і навіть перевершує освіту формальну (мобільність, оперативна реакція на світові освітні тренди, актуальна зміна контенту освітньої підготовки, розширення продуктивних форм, методів і прийомів навчання).

Аспірантка Криворізького ДПУ В.І.Плотнікова характеризує «Подорож як вид інформальної освіти в українських народних казках». Найпоширенішими шляхами такої освіти героїв народних казок вважаються зустрічі з новими людьми, виконання обов'язкових доручень, вивчення нових об'єктів – саме це позначається на розвитку особистості та виступає вагомим фактором у здобутті нових знань, умінь і навичок. Дослідниця зауважує, що в українських народних казках простежується ідея інформальної освіти героїв під час подорожей, бо саме тоді виникає суперечність між наявним і необхідним рівнем знань, умінь і навичок; між наявними знаннями та можливостями їх застосування; між власними прагненнями героя та вимогами оточення. Завершується наукове видання статтею доцента кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти нашої академії О.В.Швець «Українські освітні платформи та ресурси для професійного зростання педагогів». Авторка наголошує на новій ролі сучасного педагога: бути не просто джерелом знань для своїх учнів, а компетентною особистістю, прикладом з високими особистісними якостями, яка здатна навчити вчитися кожного учня з урахуванням його індивідуальних особливостей та специфіки освітнього середовища.

Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації у вищій школі: проблеми та перспективи» може бути використаним фахівцями-освітниками, науковцями-представниками різних напрямків педагогічної науки, дослідниками психолого-педагогічних і управлінських проблем розвитку вищої освіти в Україні та в міжнародному освітньо-науковому просторі.